

Plukovník RSDr. Josef Michálek

Hlavní rysy zahraniční a vojenské politiky čínského vedení po XIII. sjezdu KS Číny

Ve dnech 25. října až 1. listopadu roku 1987 se v Pekingu konal XIII. sjezd Komunistické strany Číny. Uskutečnil se v období mimořádně složitého mezinárodního a vojenskopolitického vývoje ve světě, vyznačujícího se protichůdnými a rozpornými přístupy zemí a aliancí k odstraňování politických, ekonomických a vojenských překážek mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením.

Pro vnitropolitickou situaci v Číně v období konání sjezdu byly příznačné strukturální změny plánů a způsobů řízení rozvoje národního hospodářství, silící snahy o reformu politického systému provázené názorovou polarizací skupin a mocenským bojem pragmatického a konzervativního křídla v nejvyšších stranických a státních orgánech.

Sjezd zhodnotil výsledky ekonomických reforem uplynulých devíti let (od roku 1978) a vytyčil úkoly pro urychlení rozvoje čínské společnosti. **Vypracoval koncepci tzv. počáteční etapy výstavby socialismu v Číně** s cílem zdůvodnit správnost linie pragmatické skupiny Teng Siao-pchinga spojující socialistické a kapitalistické prvky hospodaření. Koncepce pragmaticky a pravicově orientovaného předsedy vojenské komise ÚV KS Číny Teng Siao-pchinga

ga připouští zachování řady jevů vlastních kapitalismu, např. majetkovou diferenciaci, bezprácných příjmů atd. Značná část funkcionářů i řadových členů strany hodnotí tuto koncepci, zejména pak tezi o „počáteční etapě socialismu“, jako obrát v ideologickém zdůvodňování plného využívání netradičních, v dosavadním čínském chápání „nesocialistických“ prostředků a způsobů urychlení rozvoje výrobních sil. Pochybnosti vyvolává rovněž závěr, že počáteční etapa socialismu v Číně by měla trvat do roku 2050. **Sjezd konkretizoval cesty realizace vytyčených reforem zejména v oblasti řízení, plánování a financí.** Potvrdil již dříve schválený program rozvoje národního hospodářství, který má mj. zabezpečit vytvoření trhu výrobních prostředků, technologií, pracovní síly, podmínek pro přestavbu bankovního systému a uskutečnění cenových reforem.

Program je výsledkem kompromisu mezi stoupenci rychlého, rozhodného provádění hospodářských reforem a těmi, kteří prosazují opatrné a postupné změny v ekonomice ČLR. Přetrvávající různost názorů ve stranickém a státním aparátu na rozsah a tempo přeměn, úlohu sociálně politických a ideologických aspektů hospodářských reforem, ale také na vzájemný poměr rozvíjení ekonomických a politických

vztahů Číny vůči Západu a zemím socialistického společenství ztěžuje plnění sjezdové linie. Nelze rovněž vyloučit, že v průběhu její realizace se dále vyhroťí názorové rozpory např. na otázky, jak řešit disproporce mezi finančními a technologickými možnostmi a potřebami rozvoje, mezi hospodářsky zaostalými a relativně vyspělejšími oblastmi ČLR. Tyto problémy se mohou zákonitě projevit i v nerovnoměrném uspokojování sociálních potřeb a ve svých důsledcích i v konkrétních postojích jednotlivých vrstev obyvatelstva k plnění linie XIII. sjezdu KS Číny.

V průběhu sjezdového jednání byly **poprvé konkretizovány představy vedení strany o reformě politického systému**, v jejímž rámci má být mj. postupně od sebe odděleno stranické a státní řízení, upřesněna odpovědnost vedoucích orgánů KS Číny a změněn systém kádrové práce. Tato reforma, zakotvená i v upravených stanovách strany, předpokládá změnit i dosavadní metody řízení čínské společnosti s cílem posílit úlohu vládních orgánů a vymezit odpovědnost KS Číny pouze na hlavní politická rozhodnutí při současném rozšíření kontrolní činnosti na všech stupních. Uvedenému záměru odpovídá i nová úloha stranických výborů v podnicích. Ruší se platnost článku stanov o vytváření zvláštních stranických skupin ve vedení státních institucí na všech úrovních.

V současné době již čínské vedení realizuje některá **opatření k přísnejšímu oddělení funkcí stranických a státních orgánů a hospodářských organizací**. U některých městských výborů KS Číny byla např. zrušena oddělení průmyslu, zemědělství, školství, sociální péče a zdravotnictví a řízení těchto oblastí bylo v plném rozsahu předáno místním vládám. Usnesení sjezdu o vymezení funkcí stranických a státních orgánů se relativně nejrychleji prosazují v místech, kde se reforma hospodářského mechanismu široce rozvíjí, tj. v tzv. otevřených městech a ve zvláštních ekonomických zónách.

Sjezd se nezabýval analýzou činnosti strany za uplynulé období, pouze rámcově řešil problémy její výstavby — posilování organizační, akční a ideové jednoty strany. Věnoval velmi malou pozornost zahraniční politice a vůbec neřešil problematiku mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Potvrdil tak, že **podstata dosavadní zahraničněpolitické linie**, spočívající v uplatňování netřídního, pragmatického přístupu k vývoji mezinárodních vztahů a situace ve světě, **se nezměnila**. Čínská vláda nadále zlehčuje úlohu mírové politiky Sovětského svazu a

ostatních zemí socialistického společenství. Dohodu mezi SSSR a USA o likvidaci raket středního a kratšího doletu sice oficiálně přivítala, zároveň však snižuje její význam tvrzením, že má pouze ze strany obou velmocí vyvolat iluzi světové veřejnosti o možnosti praktické realizace koncepce světa bez jaderných zbraní. Normalizaci politických vztahů se SSSR stále podmiňuje odstraněním tzv. tří překážek — výrazným snížením stavu sovětských vojsk v přihraničeném prostoru s ČLR, stažením sovětských jednotek z Afghánistánu a Mongolska a zastavením podpory Vietnamské socialistické republiky v její politice vůči Kampučii a Laosu. Naproti tomu souhlasí s rozvojem čínsko-sovětské ekonomické a obchodní spolupráce. Objem vzájemné výměny zboží činí ročně kolem 3 miliard dolarů a má dále vzestupnou tendenci. Vztahy ČLR s ostatními státy socialistického společenství se v posledním období rovněž rozšiřují i v politické oblasti. Současný zájem Číny o všestranný rozvoj vztahů s USA, Japonskem a dalšími vyspělými kapitalistickými státy je veden snahou získat maximum výhod pro urychlení ekonomického rozvoje země a perspektivně realizovat strategický záměr — stát se jednou z hlavních světových velmocí.

XIII. sjezd KS Číny **ovlivnil též vojenskou politiku ČLR**. Realizované i připravované kádrové změny mají mj. zajistit i podmínky pro další modernizaci ozbrojených sil, plně je podřídit ÚV komunistické strany a **posílit postavení armády ve společnosti**.

Přestože počet členů ÚV KS Číny byl celkově snížen z 209 na 175 osob, zvýšilo se zastoupení příslušníků ozbrojených sil o pět členů ve srovnání se stavem po XII. sjezdu. Mezi členy a kandidáty ústředního výboru je nyní téměř 18 procent příslušníků čínské armády, kteří zastávají velitelské a politické funkce na úrovni vševojenské armády a výše. Je však patrné, že skutečný vliv ozbrojených sil na politický vývoj v zemi se v porovnání s obdobím před XII. sjezdem podstatně snížil. Z nejvyšších funkcí v ústředním výboru strany odešli vysocí vojenští činitelé (tzv. veteráni) jako např. náčelník generálního štábu Jang Te-č', náčelník hlavní politické správy Jü Čchiou-li a náčelník hlavní správy týlových služeb Chung Jüe-č'. Jde o tzv. veterány, tj. představitele konzervativně ortodoxní skupiny ve velení armády, kteří např. na zasedání vojenské komise ÚV KS Číny v prosinci roku 1986 ostře vystoupili proti pronikání západní ideologie do Číny (tzv. buržoaznímu liberalismu) a vynutili si odstoupení Chu Jao-panga z funkce ge-

nerálního tajemníka ÚV KS Číny. Nově zvolení členové a kandidáti ÚV z řad příslušníků ozbrojených sil jsou v aktivním věku a mají značné perspektivy růstu i ve stranických funkcích.

Kádrové změny, uskutečněné na XIII. sjezdu představují zjevné posílení moci stoupenců linie Teng Siao-pchinga, kteří upevnili své pozice nejen v ústředním výboru, ale i v politickém byru a sekretariátu ÚV KS Číny. Svědčí o tom jak odchod hlavních oponentů Tengovy linie z těchto orgánů, tak zvolení jeho blízkých spolupracovníků do nejvyšších stranických funkcí. Po ukončení sjezdu zasedal 2. 11. roku 1987 v Pekingu nový ÚV KS Číny, který zvolil Cao C'-janga generálním tajemníkem ÚV KS Číny. Předsedou ústřední poradní komise se stal Čchen Jün a předsedou ústřední komise stranické disciplíny Čchiao Š'. Zasedání také rozhodlo, aby funkci předsedy vojenské komise ÚV KS Číny, jež odpovídá úloze vrchního velitele ozbrojených sil, nadále vykonával Teng Siao-pching.

Při rozpracování linie vojenské politiky XIII. sjezdu KS Číny **velení čínských ozbrojených sil soustřeďuje úsilí na výstavbu moderní armády, schopné vést útočné i obranné operace v podmínkách konvenční i jaderné války.** Důraz nadále klade na splnění těchto hlavních úkolů:

- zkvalitňování výběru a přípravy kádru,
- zefektivnění výcviku a výchovy vojáků a
- postupné vyzbrojení armády soudobou bojovou technikou.

Mimořádnou pozornost věnuje vedení armády strukturální přestavbě pozemního vojska (reorganizace a přezbrojení byly dosud ukončeny u tří z 24 vševojskových armád), rozpracování vojenskodoktrinálních otázek a přestavbě vojenského školství. Akademie pro studium vojenské vědy připravuje návrh nové vojenskostrategické koncepce do roku 2000. Nejvíce zkušenosti jsou čínští odborníci ochotni převzít od států západní Evropy. Potvrzuje to mj. i rozvíjející se spolupráce s institucemi pro studium vojenskodoktrinálních otázek v některých členských státech NATO, jako např. s Vojenskou akademií spolkové armády v Hamburku.

K zabezpečení rozvoje zbrojního průmyslu a vojenské vědeckovýzkumné a vývojové základny ČLR byl na sjezdu vytyčen úkol dále prohlubovat zbrojní spolupráci se Západem, zejména s USA. Čínské vedení považuje rozvoj vojenských vztahů s vyspělými kapitalistickými státy za hlavní podmínku uskutečnění plánované moderni-

zace ozbrojených sil v relativně krátké době. Orientuje se především na rozvoj výrobní kooperace, nákup licencí a na výměnu zkušeností z oblasti bojové přípravy vojsk a struktury vojenského školství. Např. v březnu loňského roku byla v Bonnu podepsána dohoda, v jejímž rámci Německá spolková republika poskytne Číně 70 milionů marek na rozvoj a modernizaci technologických zařízení, nákup techniky a výstavbu školství. Čínská vláda vyjádřila v této souvislosti mj. i zájem zvýšit počty studujících v NSR (v současné době je v NSR 1700 čínských studentů) a posílit západoněmecký lektorský sbor na vysokých školách v Číně. Velení čínské armády zároveň hodlá při výcviku uplatňovat některé zkušenosti ze cvičení ozbrojených sil Severoatlantického paktu, přizpůsobené vlastním podmínkám. Vzhledem k rozšiřující se vojenské spolupráci se západoevropskými státy a USA nelze vyloučit, že některé prvky z přípravy a výcviku vojsk NATO využije čínské velení i při cvičeních s prostředky jaderného napadení.

Orientace Číny na rozvoj vojenské spolupráce s USA a evropskými státy NATO potvrzuje čínské vedení, když využívá především dříve uzavřených dohod o prodeji americké a západoněmecké moderní technologie a zařízení pro tzv. dvojí využití (pro civilní i vojenské účely) a o dodávkách zbraní ozbrojeným silám ČLR výměnou za čínské strategické suroviny. Chce dále rozšiřovat dvoustranné vojenské kontakty na všech úrovních, zvyšovat počty příslušníků čínské armády studujících na vojenských školách a zařízeních v USA a NSR, využívat pomoci západních vojenských instruktorů při přípravě specialistů čínské armády na území ČLR.

XIII. sjezd KS Číny lze považovat za vítězství pravcově orientované skupiny Teng Siao-pchinga, která si ještě více upevnila své mocenské pozice. Boj o moc v čínském stranickém a státním vedení však nebyl sjezdem definitivně ukončen. Trvající nejednota názorů na další postup při řešení závažných vnitřních a zahraničněpolitických otázek představuje potenciální zdroj dalších vnitropolitických komplikací. Nelze však předpokládat, že v blízké budoucnosti dojde k takovému vyhození vnitřních rozporů, jež by vyústily v zásadní změnu politické orientace ČLR.

V zájmu urychlení realizace strategické linie na přeměnu ČLR ve vojenskoprůmyslovou mocnost XIII. sjezd ponechal čínskému vedení široký prostor k taktickému manévrování v zahraničněpolitické oblasti.

Orientace na rozvoj styků s USA a s vy-

spělými kapitalistickými státy potrvá zejména z hlediska využití jejich vědeckotechnické základny při modernizaci čínské ekonomiky. Přes určité pozitivní prvky, které se projevují ve vztazích k Sovětskému svazu, je nutné počítat, že **proces normalizace čínsko-sovětských politických vztahů bude vzhledem k trvající obstrukci politiky čínského vedení velmi obtížný a dlouhodobý.** Vůči ostatním socialistickým státům lze nadále očekávat diferencovaný postoj.

Prioritní pozornost bude čínské vedení nadále věnovat modernizaci ozbrojených sil. V souladu se závěry sjezdu budou vý-

stavbu armády charakterizovat zejména kvalitativní změny, modernizace výzbroje však bude limitována ekonomickými možnostmi země.

Souběžně s procesem budování soudobé armády budou trvat snahy o její bezvýhradné podřízení komunistické straně systematickým oslabováním politických a mocenských pozic i privilegovaného postavení armády ve společnosti. Klíčové funkce postupně obsadí stoupenci pravicově nacionalistického křídla čínského vedení. Mezi ostatními mocenskými složkami si však ozbrojené síly nadále udrží značnou autoritu.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Ладислав Пршинесдому, кандидат философских наук, доцент	
Соотношение войны и политики в космическом и атомном веке и значение высокой боевой готовности ЧНА	3
Автор целенаправленно обобщает принципы, разработанные по данному вопросу на XXVII съезде КПСС и заседании Политического Консультативного комитета Варшавского Договора. Раскрывает опасность военно-технократической логики. Проблематику целесообразно связывает с требованиями, поставленными перед ЧНА с точки зрения возможной войны.	
Полковник Ян Полашек, кандидат философских наук, доцент	
Теоретико-методологические исходные моменты анализа научно-технической революции в современном военном деле	8
Автор решает актуальную проблематику, связанную с задачами, вытекающими из военной доктрины государств-участников Варшавского Договора для армий социалистических стран, из требований научно-технической революции на боевую и мобилизационную готовность, на уровень их вооруженных сил.	
Полковник Кветослав Штруг	
К некоторым вопросам политического взаимодействия при подготовке и ведении оборонительной операции	13
Автор оценивает некоторые конкретные данные по подготовке и ведению фронтовых операций и внимание сосредотачивает на описании некоторых действий и мероприятий в конкретной обстановке.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-полковник М. А. Гареев, доктор военных наук	
Советская военная доктрина на современном этапе	15
Автор объясняет содержание военной доктрины, ее политическую и военно-техническую части, современную советскую военную доктрину, ее важнейшие специфические черты и требования на боевую и мобилизационную готовность органов управления и войск.	
Генерал-лейтенант Йиржи Брыхта	
Некоторый опыт по проведению оперативных учений	25
Автор обобщает важнейшие данные по проведению оперативных учений с основным вниманием на разведку, процесс принятия решения, организацию обороны, ее инженерное оборудование, противовоздушную операцию, управление войсками, планирование контрудара.	
Подполковник Франтишек Валах, кандидат военных наук	
Внедрение нового качества маневра в операции	31
Автор на основе научно-технического прогресса, который оказывает влияние на военное искусство, рассматривает новое качество и успех маневра, его возможности, боевое применение десантов, содержание воздушно-наземной операции и закономерности проведения этих операций.	
Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент	
Особенности организации боя дивизии после развертывания главных сил при форсировании препятствий	35
Автор в этой части серии статей рассматривает вопросы содержания организации боевых действий при наступлении из прямого соприкосновения с одновременным форсированием водных препятствий, после переброски из глубины и ускоренной подготовке, далее рассматривает подготовку, организацию управления и гарнизонной службы.	
Полковник Йосеф Кашпар, кандидат военных наук, доцент	
Бой дивизии и полка в окружении	42
Автор развивает положения Боевого устава сухопутных войск ЧНА, особенно по вопросам сути окружения, а также по проблематике, которую командир дивизии должен осуществлять при организации боя в окружении.	

Полковник Ярослав Схейбал

- Значение информационного потока о ядерно-техническом и ракетно-техническом обеспечении для планирования и управления операцией** 46
Автор объясняет некоторые аспекты ядерно-технического и ракетно-технического обеспечения, особенно с точки зрения потребностей и необходимости знаний информации для планирования и управления операцией фронта. Одновременно расширяет и конкретизирует отдельные принципы боевых уставов ЧНА.

Полковник Павел Загоржик, доктор военных наук

- Моделирование динамики боевых действий авиации при отражении агрессии** 50
Автор знакомит читателей с возможными способами моделирования динамики боевых действий авиации и с их дальнейшим вероятным развитием, а также с задачами, которые возможно будет выполнять истребительно-бомбардировочная авиация и штурмовая авиация в ходе поддержки войск фронта в начальном периоде войны.

Полковник Ян Ржегак

- Оценка первоочередных объектов при планировании боевых действий войск ПВОС** 55
Автор информирует о доли войск ПВОС при уничтожении первоочередных объектов в ходе отражения главного удара воздушного противника в рамках противовоздушной операции.

Подполковник Ян Главица

- Комплекс связи дивизии в условиях ПАСУВ тактического звена** 62
Автор решает в комплексе проблематику обеспечения средств автоматизации управления в тактическом звене, а также с тем связанным их влиянием на комплекс связи дивизии.

Полковник Милош Милер

- Изменения организационной структуры военно-технического обеспечения и их результаты** 67
Автор информирует, какими способами было достигнуто улучшение технического обеспечения войск ЧНА после проведенных изменений в организационной структуре военно-технического обеспечения.

Генерал-майор Зденек Горак

- Обеспечение оборонительной операции ГСМ** 72
Автор приводит некоторые новые принципы и взгляды на обеспечение войск ГСМ в ходе оборонительных операций первоначального периода войны.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

- Совершенствование управления войсками в современном бою** 77

ИНФОРМАЦИИ

Подполковник Петр Стон

- Стратегия американской программы охраны новых технологий** 83
Автор объясняет вопросы охраны информации с точки зрения трех плоскостей, а также в качестве основного и перспективного средства достижения превосходства Запада в военной области, политического и экономического давления США и их союзников на социалистические страны.

Полковник Йосеф Михалец

- Главные черты внешней и военной политики китайского руководства после XIII съезда КПК** 87
Автор рассматривает основные вопросы, обсуждаемые на съезде. Учитывая современное развитие международной обстановки объясняет изменения в отношениях Китайской Народной Республики с продолжающимися долгосрочными позитивными тенденциями.